

# Claviaturi <sup>supliment</sup> Tribuna

## CENACLUL LITERAR DIN HUEDIN

NR. 9 2007

### Românii, dintotdeauna... "sans frontieres"

George Mirea

Există slujitori ai școlii, profesori, scriitori, jurnaliști, intelectuali cu preocupări variate, care, aflați/risipiți în locuri/zonă aparent defavorizate sub unele aspecte se mențin pe linia "de plutire", într-o cuminenție respectabilă. "Își fac treaba", ca să folosesc o expresie uzitată pînă la "nivel înalt" (mai ales atunci cînd sunt perorate justificări). Expresia, în sine, este nerecomandabilă. Cu iz odorant, chiar. În special atunci cînd este vorba de a-ți face datoria. Și mai mult de atît.

Există însă din aceleași categorii profesionale și destui puțin-"cuminiți". Aceștia nu țin cont nici de loc, nici de distanță față de poziționarea centrală (Capitala) ori "provincială". Neastîmpărul conștiințelor multora dintre ei, dăruirea totală unei cauze înalte, poate și netrîmbite sacrificii, se materializează concret în beneficiul nostru. Spre lauda meritată a celor ce refuză anonimul.

Rîndurile pe care cutez să le fac publice au în vedere o apariție editorială de excepție, prin implicațiile ei profunde. Volumul "Zestrea Magherilor" (Cornel Șomîcu și Dumitru Bunoiu, Editura Centrului Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale Gorj, Târgu Jiu, 2007) încă din titlu stîrnește un interes aparte. Dintru început cauți să afli ce au avut în vedere autorii - Cornel Șomîcu și Dumitru Bunoiu - o zestre materială care să suscite un interes "actual"? Unde pot fi "încadrați" Magherii, în top, între "primii o sută"... sau...? Sau este vorba de cu totul altă zestre? Una profundă! Durabilă! De permanent interes național!

Volumul "Zestrea Magherilor" nu se cere încadrat în vreo serie editorială riguros delimitată. Poate fi abordat ca o lucrare istorico-literară ori ca o monografie alternînd cele două laturi. Faptul că autorii au atras, direct, în alcătuirea întregului și pe alți colaboratori: din familia Magherilor, pe unii posesori de documente rare, de epocă, specialiști, istorici, a condus la o însumare de date, evenimente, aspecte inedite, ce fac lectura plăcută, atractivă, fundamentat interesantă.

Figura legendară a generalului Gheorghe Magheru, erou al Revoluției de la 1848 (dar și al evenimentelor istorice de la 1821, 1859, 1877) poartă o aureolă de nimb baladesc. Dăruit neuitării. Nu este doar un nume de militar-erou, chiar ajuns general. Nu este un nume de localitate ori de bulevard etc. Generalul Magheru ne apare din paginile volumului, la care facem trimiteri, ca o parte din existența, devenirea, rezistența și afirmarea noastră ca popor unitar pe întreg teritoriul românesc, istoric atestat. Fortificați într-o limbă unitară. Este meritul celor doi autori, Cornel Șomîcu și ing. prof. Dumitru Bunoiu (dir. Grupului Școlar Gheorghe Magheru - Târgu Jiu) pentru felul în care și-au orientat demersul și l-au susținut convingător. Menționez că nu este vorba doar despre un personaj istoric, ci despre o strălucită dinastie. Reușita autorilor se cere evidențiată.

Am plăcerea de a folosi coloristic, decorativ/ornamental denumirea unor personaje cu apelative de la numele provinciilor cînd simt nevoia să așez în prim plan "țările" românești, mai mici, tocmai pentru a afirma unitatea românilor sub toate aspectele. Unitatea lor... "sans frontieres".

Mă voi referi, mai ales, la partea de fond a lucrării spre care ne conduc materialele, documentele, mărturisirile ce rotunjesc un demers ce se cere aprofundat și apreciat. Amănunțele, la rîndul lor, purtătoare de noutate, pot fi reținute, de preferat la o lectură atentă, de fiecare.

Generalul Gheorghe Magheru nu este "oltean" decît prin naștere. Deci, autorii nu au urmărit să înalțe un monument istorico-literar unui localnic. Să instituie un "cult al personalității" pentru merite demonstrate și ilustrate pe plan local. Meritele sale și ale neamului său sunt înscrise în trupul ființei noastre naționale. Familia sa își are obîrșia în Transilvania de unde coborîse "pe la jumătatea Evului Mediu românesc" (p. 14).

Autorii alătură datele și documentele ce dau mărturie despre anul nașterii (discutabil): 1801, 1802, 1804. Se optează pentru anul 1804. Dar nu pare suficient de verosimil, dacă ne întrebăm ce vîrstă avea la 1821, cînd a participat, alături de fratele său, căpitanul Ioan Magheru, la Revoluția condusă de Tudor Vladimirescu? (p. 87). Dar rolul său capătă dimensiuni memorabile în perioada Revoluției de la 1848. Alături de Christian Tell, Nicolae Bălcescu, Ion Heliade Rădulescu, Ion Ghica, frații Golești etc. Revoluția va înscrie o pagină de referință în lupta poporului român pentru unitate națională. Chiar și înfrîntă de coalițiile imperiale, Revoluția pașoptistă a constituit triumful romantismului revoluționar al românilor din toate provinciile istorice.

Generalul Gheorghe Magheru și familia sa formează un nucleu canonic în ceea ce a însemnat rezistența și dăinuirea românilor. Ei, Magherii, prin "migrația" lor, se înscriu într-o "migrație" a celor care, etapă după etapă, au "rotunjit" spiritual și național România. De la acest aspect de fond, reliefat de Cornel Șomîcu și

### Efulgurații

#### Împărat Singurătății

Lui badea Niculiță, ultimul locuitor din Dealul Rășinarilor

Gol e satul meu din munți.  
Toți de-aici se risipiră,  
Tinerii au pribegit  
Și bătrînii, triști, muriră...

La Morminți, sub cruci de lemn,  
Odihnesc acum cu toții  
Și-am rămas pe-aici doar eu -  
Împărat Singurătății...

Voi veni și eu la rînd,  
Că pe-aici ca ei și eu  
Doar o frunză-s căzătoare  
Din pomul lui Dumnezeu...

Teofil Răchiteanu

Dumitru Bunoiu, voi privi volumul tipărit de cei doi gorjeni. Așa vom situa la adevărata ei dimensiune "Zestrea Magherilor" în "Zestrea Națională" a Eroilor Neamului și a faptelor acestora în devenirea istorică: România Mare!

Procesul istoric la înfăptuirea căruia Magherii "sunt parte" devine vizibil de la sfîrșitul "domniilor fanariote". Voi încerca doar un punctaj "de situare" istorică elocventă: "transilvăneanul" Gheorghe Lazăr, inginer, trece Carpații la 1818 și "ctitorește învățămîntul național în Țara Românească". Lazăr îl va forma pe Ion Heliade Rădulescu (elev al său) devenit "părintele literaturii române". Gh. Lazăr va fi alături de Magherii și de Tudor Vladimirescu la 1821. Ion Heliade Rădulescu, muntean, va prelua, după 1823

(Continuare în pagina VIII)



## Correspondență

### Scrisori către Teofil Răchiteanu

București, 26 dec. 1974

Dragă Doamnă Răchiteanu,

Am primit scrisoarea d-tale și ciclul *Somn de voevod*, pentru care îți mulțumesc din inimă. Îndată ce voi face o selecție din el - și aceasta nu peste mult - o să-ți comunic titlurile alese ca să le retragi de la *Lucafăru* (dacă nu vor apărea până atunci!). Îmi iau această măsură de prevedere pentru că intenționez să public o excelentă poezie, trimisă de la Iași mi se pare - la începutul verii trecute, și a trebuit să renunț la ea în ultimul moment, după ce am văzut-o tipărită în *Echinoc*. Deci: vești din partea mea pe curând, cu privire la poezii.

În ce privește cererile pentru Fond<sup>1</sup>, nu-mi mai amintesc dacă s-au aprobat amândouă, ori una din ele se va fi rătat. Dacă s-a întâmplat așa cum mă tem și n-ai primit banii, sau nu i-ai primit pe amândouă, te rog scrie-mi *urgent* și trimite-mi o nouă cerere. Încă ceva: din hârtia către Fond am dedus că ești (sau ai fost?) bolnav, ceea ce mă întristează. Dacă lucrurile stau, ori au stat așa, trimite-mi la o viitoare cerere și un act medical (orice: foaie de consult, rețetă, bon etc.), fiindcă, după rigorile mai noi, numai așa se poate obține ajutor și nu împrumut.

Îți urez curaj și un dram de optimism în exilul d-tale montan, care ar fi timpul să se cam apropie de sfârșit.

Cu sinceră prietenie  
Ioanichie Olteanu

P.S. - Bineînțeles că mă interesează mssul unui nou volum de versuri!!!<sup>2</sup>

#### Note

<sup>1</sup> Ioanichie Olteanu, mulți ani la rând secretar al Uniunii Scriitorilor din România și Director al Fondului Literar, generos cum era, îi ajuta pe scriitorii aflați la ananghie printre ei numărându-mă și eu. M-am bucurat, tot timpul cât a trăit, de prețuirea sa, sub girul său am debutat în „Lucafăru”, (cel de pe vremea lui Eugen Barbu), d-lui m-a ajutat să public prima mea carte de poezii (Elegii sub stele, E.P.L., 1969), colecția „Lucafăru” m-a publicat în „Viața Românească” pe care un timp a condus-o, mi-a întâmpinat cu căldură cărțile apărute. A fost un generos, cum rar am întâlnit în viața mea de până acum.

<sup>2</sup> E vorba de „Planete de Melancolie”, al cărui mss. voiam să-l vadă și dumnealui înainte de a-l încredința unei edituri.

\*\*\*

31 decembrie 1980

Iubite Doamnă Răchiteanu,

Bineînțeles că am primit cartea<sup>1</sup>, dar cu mare întârziere, și asta numai din vina mea; toată toamna am lipsit din București; la începutul lui septembrie eram la Vaidei, lângă Tg. Mureș, abia venisem de câteva săptămâni și aveam să mai stau aproape două luni acolo. Bucuria însă a fost

intensă la întoarcere: era o reîntâlnire cu o poezie curată, autentică și profundă, admirabil consecventă cu sine și unitară în toate cele trei secțiuni. O consider una dintre cărțile de poezie foarte frumoase ale anului. Sînt convins că Doinaș, căruia intenționați să i-o trimiteți, se va bucura la fel. Iată adresa lui: Bd. 1848, 35, sect. III. În ce-l privește pe Negoieșcu, nu îi am notată adresa; el dealtfel se află de mai bine de un an în Germania. Mă gândesc că ar fi bine să-mi trimiteți mie cartea pentru Negoieșcu și am să i-o dau soției lui care știu că merge din când în când la el și i-o va putea duce.

Mă miră mult ce-mi spuneți despre dificultățile și neplăcerile călătoriei. Dacă totuși veți veni la București, nici prin gând nu-mi trece să nu mă căutați, fie seara la redacție, fie în restul zilei - până la 3 și seara după 8 - acasă/tel. 512401/. Până atunci poate îmi trimiteți un ciclu de poezii noi. Spațiul s-a mai lărgit și posibilitățile de publicare sînt ceva mai bune.

Despre mine ce să vă spun? Am terminat în sfârșit primul din cele trei volume proiectate din Esenin - *Ceaslovul satelor*<sup>2</sup> - care sper să apară în anul viitor. Am publicat o mică selecție dintr-un poet tot rus, Rubțov; dacă o să mai găsesc vreun exemplar o să vi-l trimit.

Vă urez frățește, din inimă, un an nou bun, cu pace, voie bună și cer senin!

Ioanichie Olteanu

#### Note

<sup>1</sup> E vorba de „Somn de voevod”, Editura Cartea Românească, Buc. 1980, redactor de carte Sorin Mărculescu.

<sup>2</sup> Ioanichie Olteanu a făcut o pasiune pentru Esenin din care a tradus masiv. Am exemplar din Poesiile lui Esenin, în traducere D-sale, mi l-a trimis, cu autograf, aflându-se și azi în biblioteca mea personală.

\*\*\*

New York, la 19 noiembrie 1994

Stimate Teofil Răchiteanu,

Am primit „Planetele de melancolie”, cărora li s-a împlinit voia și s-au plimbat, și desigur, m-am preumblat și eu prin ele; la fel, am primit „Poezii de mai de mult” și „Poeme înserate”, precum și misiva ce le însoțea.

Mulțumesc din toată inima. Am mai putut citi și eu o poezie bună, de mare și delicată simțire și de gând adânc românesc. Și pentru aceasta, așa cum am spus și în c.p. ilustrată, îți mulțumesc. Îți mulțumesc pentru cât de frumoasă și de cuprinzătoare îți este inima pentru inima mare a Țării.

Am trimis domnului Nicolae Șteiu cele două volume din romanul „Casa cu ochii scoși” („Muntele de foc” și „Celor morți fără lumină”), cu gândul că prin el, citindu-l, veți cunoaște și preocupările mele.

Nu am primit confirmarea primirii coletului. L-am rugat să dea de știre în „Țara Apusului” că s-a scris această carte a suferințelor moștești. Prin Dumneata, sper, cartea să fie mai cunoscută.

În primăvară sper să mă repatriez.

Poate că atunci voi da curs invitației dumitale de a vedea Răchitelele.

Prețuirea lui  
Romulus Zaharia

\*\*\*

Stimate Doamnă Teofil Răchiteanu,

Mă aflam încă la New York când am primit corespondența Dvs., mai exact, venisem din Sud, din Georgia, și numai cu o săptămână în urmă reușisem să citesc frumoasa Dvs. carte de poeme moștești și la fel Efulgurațiile, o temerară și tulburătoare încremenire în cuvânt a sensibilității și inteligenței artistice carpatine. Imediat am trimis câteva c.p. ilustrate în care vă mulțumeam tuturor.

Dragă Doamnă Teofil Răchiteanu eu sunt bolnav, am fost operat de inimă acum 5-6 ani și nu mă simt prea bine. De asta am și venit în Țară în căutarea păcii, a aerului mai curat, și a liniștii.

M-au bucurat stihurile dvs.; mi-s dragi, în ele se află lumea pe care eu o am la tâmplă.

În fine, mă consideram uitat cu desăvârșire de compatrioții mei și iată, dintr-o dată, o frumoasă dedicație pe o carte cu minuni ale sufletului, apoi un poem pe pagina de interior, două pagini de inspirație adâncă a sufletului la rădăcina Efulgurațiilor, o scrisoare și, după ce nici nu mă dezmeticisem, și o cronică literară la „Casa cu ochii scoși”. Doamne, nu-mi dai oare prea mult?!

Da. Îmi dă mult, Dumnezeu... Prea mult. Mă iubește. Cum să nu mă iubească? Acolo, la Huedin, Domnul Dinu Bălan a vorbit pare-se cu Sfinții cei Buni ai Moșilor. Și i-au spus, uite așa și pe dincolo... Fă-i și aceluia un dram de dreptate. Și iată, am primit o felderă plină vârf. Și-ți sărut nevăzuta față, Doamne! Iar pe voi, Doamne Teofil Răchiteanu și Doamne Dinu Bălan, vă îmbrățișez și vă mulțumesc. Domnul Dinu Bălan a înțeles ce am vrut să spun. Mă crede. M-a crezut, adică. Și iată, a scris. Îi mulțumesc din toată inima.

Doamnă Teofil Răchiteanu, voi rămâne la Făget până în Octombrie. Voi dormi mult, mă voi plimba prin grădina casei, și prin acest orașel minunat, plin de tei și de castane și mă voi gândi la anii care au trecut nu în zadar. Dacă veți putea procura o copie a articolului lui Anania despre Ademenirea, mă voi bucura mult. Despre necazurile dvs., nu pomenesc acum, printre altele și pentru faptul că există oameni, cum scrieți în Efulgurații, de care nu vreți să fiți compătimit (sentiment minor ridicat, vai, la gradul de sentiment). Mai toți o ducem greu. După 11 septembrie, afacerile merg anevoie. Știu că vă este greu cu patru copii. Și nu știu ce aș putea face pentru dvs., eu însumi având nevoie de medicamente, asistență medicală ș.a.

Scrieți-mi la Făget la adresa de pe plic. Bucurii și sănătate la toată lumea.

Romulus Zaharia

Făget, Timiș,  
La 22 Iunie 2002

■

## Interviu

### Proiecte la 95 de ani

Lasă-ți, Cristi, biroul plin de hârtii și hârțogării, de situații în termen, de telefoane stridente, de audiențe fastidioase și hai la Negreni, acolo pe deal, să-l cunoaștem pe omul acela de 95 de ani, poate smulgem un secret vital, poate aflăm un alt drum al cunoașterii...

Și Cristi a venit cu mine. După Ciucea, satul Negreni. Din centru, o luăm spre dreapta. Lăsăm mașina și urcăm pe o potecă. O fi fost pe aici spiritul lui Eminescu? „De treci codrii de aramă... de departe vezi albind” o pădure de mesteceni, cu scoarța catifelată, ca în prozele lui Șukșin. Undeva, în miez de deal, locuiește de o viață Cohuț Vasile. S-a născut în 1 octombrie 1912. De zece ani e văduv. Soția lui s-a dus dincolo de coama mestecenilor, spre misterul albastru al cerurilor. Curte cu iarbă, grajd pustiu, două găini, casa timidă și el, omul Cohuț, strângându-ne mâna. Totul era incompatibil cu epoca internetului. Liniștea cădea molcom în straturi inegale. Mi-am amintit de cartea lui Hesse „Peter Camenzind”, unde un personaj voia să-i învețe pe ceilalți să asculte bătăile inimii pământului, „să ia parte la viața întregului, să nu uite în mișcarea sorții lor mici că noi nu suntem zei și nici nu suntem făcuți de noi înșine, ci suntem copii și părți ale pământului și ale întregului cosmic”.

„Am trecut și prin bine și prin rău și toate le-am biruit” – ne spune badea Vasile.

- De ce ai numai două găini?

- Pe celelalte le-o mâncat vulpea și dihoru...

Ne spune că s-a născut, de fapt, pe întâi octombrie, dar în registru l-au trecut doar în 7 octombrie. O viață de om... și niciodată badea Vasile n-a fost bolnav. Care o fi secretul?

- Liniștea de aici (ne spune)... asta e secretul... că e o liniște ruptă din rai.

- Arătați foarte bine...

- Amu... nu-s cine-am fost!

Apoi ne spune vrute și nevrute, așezat în iarbă. Că sub Mihai Întâiul a fost bine, că țara s-ar fi dezvoltat de nu venea comunismul.

- Comunismul a fost cea mai mare hoție, o luat totul de la om și nu i-o dat nimic. Țara ar fi înaintat bine, de nu venea comunismul. Apoi io... m-am conformat legilor lui Ceaușescu... n-am vrut să mă ducă la canal.

- Mergeți în sat?

- Mai rar. Mă duc la biserică. Am o fată, care îi măritată după Buliga...

Alături de noi e Raul, elev în clasa a VIII-a la Negreni. A venit să-și vadă străbunicul și să-i aducă mâncare.

- Vă place cum o duce țara?

- Apoi după Revoluție, îi bine. Mai bine ca amu n-o fost niciodată. Greu o fost în timpul războiului. Io am fost în armată la maghiari, la calea ferată, pe la Dej, pe la Jibou. Am stat în bărci de scânduri vreo patru ani.

- Și mâncarea?

- Așa și-așa! N-o murit nime de foame.

Privim șura, saivanul, lemnăria. Soarele mai luminează dealurile Păltiniș, Osoi, Ponor. Badea Vasile poartă opinci și obiele, că-s mai calde. În buzunarul cămășii are un măr. Zice că se ajunge cu pensia.

- Am pădurea mea, am apă băgată la robinet. Mă cheamă fata mea să stau la ea, dar nu mă poci rupe de liniștea de aici. Am vecini buni, cu care ne ajutam. Dumnezeu ne-o scăpat de colectiv.

- Și tinerii de azi cum vi se par?

- Îs și deștepți, da' și lenioși, că nu vreu să muncească. Amu... îi mare știință... să vorbești în America fără sărma și să-l și vezi...

- Secetă ca acum a mai fost?

- O fost, da' n-o fost soarele așa fierbinte. După cum am citit în cărțile sfinte, soarele s-o încălzit atâta de tare... m-am mirat că nu s-o aprins *gozurile* de atâta căldură.

- Și n-ați fost bolnav niciodată?

- Nu... că asta-i lână de oaie, asta-i caldă, asta o port pe mine, nu... și nici băutură, nici fumat. Cafeaua îmi pare că-i otrăvitoare. Io în loc de apă, am băut lapte. Am ținut câte trei-patru vaci și am mâncat lapte cu pâine.

Ne spune că n-a prea dansat pe la petreceri, dar pe soția lui a cunoscut-o la joc. Mergea și la habă (șezătoare), că în timpul acela „femeile nu aveau haine de fabrică”, de aceea torceau, țeseau. Pe badea Vasile îl caracterizează speranța:

- Dacă s-o făcut unirea cu statele, n-a mai fi război.

Se întreabă dacă musulmanii cred în Dumnezeu și dacă Iranul se pregătește de război. Vrea să știe dacă prin India și Japonia îs mai multe religii. Ne vorbește despre ceasul bisericii din Negreni, adus de episcopul Andrei Șaguna.

- S-o dat jos aici, o văzut cum lucrau la biserică și când s-o întors de la Viena, le-o dat ceasul.

Începe să vorbească nestăvilit.

- După război... era o sărăcie mare, toate erau răvășite. Numai cine nu era vrednic stătea pe-acasă în vreme de război. Nu mult trecu și veni „lăcusta roșie”... că n-o mai sosit americanii. Viniră rușii, apoi vițâl, porci, lână... musai era să le dai lor.

Dar despre Unirea din 1918? Știe că a mers și



tatăl său (Cohuț Ioan) la Alba Iulia:

- Mai mulți o fost din sat. Vreo 30-40...

Erau oameni mari, voinici! Badea Vasile a auzit că...

- ...Pe timpuri o vinit tătarii și o vrut să-i pedepsească pe maghiari... Hanul lor avea un pat pe doi cai și era culcat acolo. Un țăran (Avrămescu) s-o suit într-un lemn și când o trecut Hanu, i-o tras o săgeată în inimă și Hanu o murit și n-o mai putut merje tătarii să-i pedepsească pe maghiari. Așa că maghiarii au dat pentru acest loc al nostru un act, să fim scutiți de toate dările. Dacă s-ar găsi acel act, ar fi de mare valoare.

- Au fost baiuri când au venit maghiarii în Negreni?

- Nu. Că o vinit cu pace. Cu oamenii buni s-o purtat bine. Că în toate neamurile sunt și buni și răi.

- O să venim să te mai vedem. Ce să-ți aducem?

Oare va crede cineva care a fost răspunsul?

- Să-mi aduceți un dicționar român-maghiar. Vreau să învăț limba maghiară. Că dacă nu cunoști gramatică...

Exact! La 95 de ani să învețe o limbă străină (în timp ce atâția tineri, în școli, având profesori... nici nu le pasă...). Ca s-o vorbească? Acolo? Cu cine?

- S-o știu eu... așa... Citesc cu binoclu, cu luneta. Citesc mai multe ziare... „Clujeanul”... Vreau să mă duc la târgul de la Negreni din octombrie, să-mi cumpăr scule. Un pistol de găurit, unu de lipit... că io lucru multe aici acasă...

Proiecte la 95 de ani! De ce nu? Deodată, coborând dealul, spre ale noastre preocupări, ne-am dat seama – prin comparație – de valorile de tinerețe ce ne înconjoară. Mestecenii rămăseseră departe, într-o fosforescență seculară.

Au consemnat:  
Alexandru Jurcan,  
Cristian-Claudiu Filip

## P o e z i e

### Catrene cu dor

Teofil Răchiteanu

**Să umbli încet pe pământ**  
Îți zic, dorule, cuvânt  
Să umbli-ncet pe pământ,  
Că dacă-i umbra ca vîntu  
S-a cutremura pămîntu...

**Bălsămat, peste pământ**  
Bălsămat, peste pământ  
Bate dorul ca un vînt.  
Codri se cutremurază  
Iarba lin se vâlură.

**Și-arde-n elu-și și se frînge**  
Știi tu, oare, dorul cui  
Șede-n miezul codrului  
Și-arde-n elu-și și se frînge  
Și nu-i cine focu-i stînge?...

**La mijloc de sfînt Prier**  
La mijloc de sfînt Prier  
Dorurile-mi cum se cer!  
Cum privirile-mi se mai  
Ceruiesc în miez de Mai!...

**Să-și ia porția de dor**  
E-un izvor în codru, sfînt,  
De stau mîndrele la rînd,  
Toate-n mînă c-un ulcior  
Să-și ia porția de dor...

**Duceam dorul cu desagi...**  
Mă duceam în crîng cu fagi  
Să duc dorul la cei dragi.  
Duceam dorul cu desagi  
Să le-ajungă la toți dragii...

**Umblă prin grădini un zvon**  
Umblă prin grădini un zvon  
Că dorul e și el om.  
Zace singur sub un pom  
Și i-i numele Ion...

**O, de focul dorului...**  
O, de focul dorului,  
Ce pîrjol pămîntului!  
Că un' se pune și șade  
Tot de patru stînjeji arde...

**Adăsta, pierdut, un nor**  
Ieri, pe cerul munților  
Adăsta, pierdut, un nor.  
Duh era de zburător?  
Ori de la bădița dor?...

**Venea dorul de prin lunce**  
Venea dorul de prin lunce  
Și n-avea pat să se culce.  
Draga mea se îndura  
Și-l culca în sîn la ea...

**A-nfrunzit dorul meu iară**  
Dintr-o veche rădăcină  
A-nfrunzit dorul meu iară.  
Într-a dragostei grădină  
Va fi tei înalt la vară?...

**Ceru-n munți - mare de-azur**  
Ceru-n munți - mare de-azur.  
Ca o navă pe el norul  
Și în ea - timonier -  
Înspre ce tărîmuri, dorul?...

**Pe o margină de nor**  
Pe o margină de nor  
Șede dorul florilor,  
Tot clipește și zimbește  
Și iarba mai tare crește...

**Descuț, prin fragedă rouă...**  
Fericit, dorul meu iară  
Pe poteci din altă vară,  
Descuț, prin fragedă rouă,  
Că dragostea veche-i nouă...

**L-o fi aflat, oare,-acasă**  
I-am trimis bădiței, ieri,  
Dor pe vîntul de Prier,  
Pe-o rază de soare-aleasă -  
L-o fi aflat, oare,-acasă?...

**Fire-aș Floarea Raiului!**  
Fire-aș Floarea Raiului  
În mijlocul Plaiului,  
Roșia bujorului  
În bătaia dorului!...

**Și de dor să roure**  
În văzduhul muntelui  
Fă-mă, Doamne, noure,  
Să mă vadă mîndrele  
Și de dor să roure!...

**Cucu-n codru cucuiește**  
Cucu-n codru cucuiește,  
Cine mi-i drag mă iubește,  
Codru ramu-și leagănă  
Mîndra doru-și tragăna...

**Fantezie ciobănească**  
Nori pe cerul munților -  
Turmele mele de dor...  
Vine-acuș, acuș noaptea  
Doamne, unde le-oi băga?...

**Lucesc Curțile de Dor**  
Să te duci, bădiță, duci  
Tot la suse-n munți preluci,  
Unde-n miezul codrilor,  
Lucesc Curțile de Dor...

**Dorul meu cu-al tău ca furi...**  
Dorul meu cu-al tău, ca furi,  
Stau ascunse prin păduri.  
Ziua-n brațe-și stau, bolesc  
Și noaptea se bobotesc...

**Nu știe, merge ori vine...**  
Pe-o margină de codru  
Merge suspinând doru,  
Nu știe, merge ori vine,  
Nici de ce pămîntu-l ține...

**Ci doru-i, așa, un vînt**  
Ci doru-i, așa, un vînt  
Ce mă bate de cînd sînt,  
Mă seacă, mă biruiește,  
De tînr mă bătrînește...



#### Dorul meu prin el trecea

Lin codrul se legăna,  
Ca marea se vâlură -  
Dorul meu prin el trecea,  
Mîndră, către dumneata...

#### O, și nourul, că-i nour...

O, și nourul, că-i nour,  
Ca și mine-un dor greu are,  
Însă nicăieri un țarmur  
De odihnă și-alinare...

#### Se făcea puiuț de dor

Și, cum sta ea-n munte, sus,  
Pe-un țarm, cu suflet dus,  
Și cu ochii dup-un nor  
Se făcea puiuț de dor...

#### Semănai dor în grădină...

Semănai dor în grădină  
Și cresc ca o lumină,  
Tăia-l-aș cu secerea,  
Da mă tem că l-a durea...

#### Că doru-i un mare cîne

Că doru-i un mare cîne,  
Mîndra mea legat îl ține  
Să nu vie din pădure  
Altă mîndră să i-l fure...

#### Să țîne dorul de mine

Ca un cîne, ca un cîne  
Să țîne dorul de mine.  
Dragostea, c-un greu suspine:  
"Unde mereți fără mine?..."

#### Munții cei de dor ai mei...

Decît orice mai ușor  
Noptile-s fără de dor.  
Decît orișice mai grei  
Munții cei de dor ai mei...

#### Lumea numa-n dor se ține

De la munte pîn la munte  
Dorul meu și-al tău fac punte.  
De la mine pîn' la tine  
Lumea numa-n dor se ține...

#### Și-mbătrîniși și tu, dor!...

Și-mbătrîniși și tu, dor,  
În focul dragostelór,  
Și-i muri de moartea lor  
Că și tu ești... muritor...

Din volumul "Efulgurații" (Din vechi scrinuri adunate), în curs de tipărire la editura "Clusium"

## Debut

### A doua cădere din Rai

Andra Bănuț

#### Vals demonic

Mă inunzi cu șoapte,  
Vorbești din întuneric  
Mă scufunzi în ape  
De cuvinte.  
Îmbrățișează-mi pielea  
Cu-o singură privire  
Poartă-mă pe aripile tale  
Și înnebunește-mi simțirile  
Visează cu mine...  
Păstrează-mi iubirea  
Într-un fir de Univers.  
Nu căuta răspunsuri!  
Dorește nebunia,  
Dorește-mă pe mine...  
Ia-mi inima în pumn  
Și încălzește-mi trupul,  
Ridică-mă pe valuri  
Răpește-mi rațiunea.

#### Pedeapsă capitală

Aș ucide timpul...  
O Iud-a vieții mele!  
C-un zâmbet de durere,  
Sfidând Realitatea,  
Lepădându-mi crucea!  
La braț cu Zeii-alunec  
Prin inimi reci, de gheață  
Să te găsec pe Tine,  
Suprem Necunoscut.  
Și prind cu-o mână Cerul,  
Îl salt în depărtare...  
Îmi îngrop Destinul...  
Tornada de blesteme  
Se-agită-n prag de răsărit.  
Iar trupul îmi geme  
În imensul Vid!

#### Apocalipsa-n lanțuri

Îmbrățișez Universul cu visul  
Îmi construiesc castele din pulbere de stele  
Numesc Soarele, rege  
Și Luna, regină.  
Îngheț într-un tablou venirea Marelui Apus  
Și-l atârni în Turnul de Fildeș.  
Din Haos îmi fac Coroană de lumină  
Și caut Împărat.  
Domnește Delirul, dansează în culori,  
Se-nfruntă cu Destinul.  
O Poartă se deschide și prin crăpătură  
Cenușa Necunoscutului se-adună  
într-un Urgan etern.

#### Rătăcirii eterne

Vreau să îți respir îmbrățișarea  
Să mă închid în tine.  
Să îți sorb chemarea.

Pe nori așez privirea ta  
Și amintirea ți-o păstrez în vise.  
Te chem zadarnic, iar!  
Închid în ochi argintul cald.

Pe buze încă-mi tremură ultimul sărut...

Te chem să-mi furi tristețea,  
Să o ascunzi în stele,  
Să zburăm cu vântul;

Ferestre se deschid spre Rai:  
Te pierd ultima oară...  
Mi se zbate-n trup  
Suspiniul din final,  
Și-aprind o lumânare  
Pe-al vieții tale-altar.

#### A doua cădere din Rai

Te rog să uiți de mine!  
Să uiți că te-am strigat,  
Să îmi uiți privirea,  
Să negi sărutarea,  
Să pleci pe alt tărâm,  
Să uiți că te-am chemat.  
Să plângi ca înainte,  
Să clipești agale,  
Să cauți alinare  
În secunda nopții  
În care ai pășit  
Ca pentru totdeauna  
Să zbori cu Lucifer.

#### Urgan

E noapte!  
Un uragan de vise în suflet îmi închid.  
Nu am uitat privirea... și nici alintarea...  
Șarpelui dintăi.  
O vrajă.

Stau sus... la geam  
La aripi eu visez...să pot zbura;  
Aș vrea.

Privesc în gol... tăcerea... ce mireasmă grea!  
Te voi uita eu, oare... gând pustiu și viu?!  
Sau voi urma chemarea albastrului târziu?  
Mă strigă ne-ncetat! Mii de voci îmi cântă...  
De toate am scăpat. Mă pregătesc... de nuntă!  
Din mătase neagră o rochie îmi țes  
și cânt... și plâng... zâmbesc!  
Unde ești acum... nu vii tu să mă vezi?  
Ce frumoasă sunt... cum stau și visez  
Acum nu-ți mai văd chipul... l-am pierdut!  
Zorii zilei în brațe mă cuprind.  
Visez... visez... la tine... o, prea frumos  
mormânt... de singurătate!



#### Abisuri

Am încercat în van s-ajung  
În prăpastia sufletului meu...  
Cu fiecare pas pe care-l fac  
M-afund!  
Prăpastia tot crește... eu caut răspuns  
Și nu găsec cărarea spre lumea de deasupra  
Și nu văd nici intrarea în Iadul dinăuntru.  
Se-aprind în mine doruri  
Le aud strigând!  
Și simt cum arde-n flacăra iubirea.  
Mă doare!  
Încerc s-o sting!  
Și-mi plânge sufletul ca un copil...  
Dar flacăra nu tace  
E prea târziu acum:  
A mai rămas fantoma  
Iubirii. Adio!

Andra Bănuț,  
elevă în clasa a XII-a,  
Liceul Teoretic "Octavian Goga" Huedin

## Lecturi

### "Homo sum: humani nihil a me alienum puto"

Elena Livia Bâlc

Așa cum și-a obișnuit cititorii fideli, Alexandru Jurcan își schimbă din nou, cu volumul de față, masca lirică. Surprinde cu o poezie în care descoperă și pune stăpânire, cu forță și temeritate, pe noi teritorii, aflate la marginile pudorii. Le forțează cu un metaforism îndrăzneț, cu o pastă verbală îngroșată și, mai ales, cu un inventar lexical care îi va șoca probabil pe mulți, dar pe și mai mulți îi va câștiga, așa încât, personal, cred că *Stăpânul și Silberta* are toate șansele să devină un "best seller".

Ca și *Cântarea Cântărilor*, una din cărțile cele mai unitare ale Vechiului Testament, *Stăpânul și Silberta* este un amplu poem de iubire, coerent în ordine narativă, ideatică și dramatică, care, în ciuda localizării exotice, pune în ecuație o poveste cu ecouri general-umane, în care pulsează, tulburi, instincte de nestăpânit. Irigat cu o sevă pasională densă, limbajul poetic se apropie pe alocuri periculos de mult de acele limite care transformă lirismul în "altceva" decât eram obișnuți.

În poeme se zvârcolesc cutremurătoare accente pătimase în așternuturile unei poezii care își propune – din spirit de frondă? – din nevoia de eliberare prin cuvânt? – să eludeze pudoarea.

Clocotul pasiunii carnale presupune o pastă verbală îngroșată și extinderea pitorescului lan-gagier spre orizonturi de încordare a corpului verbal.

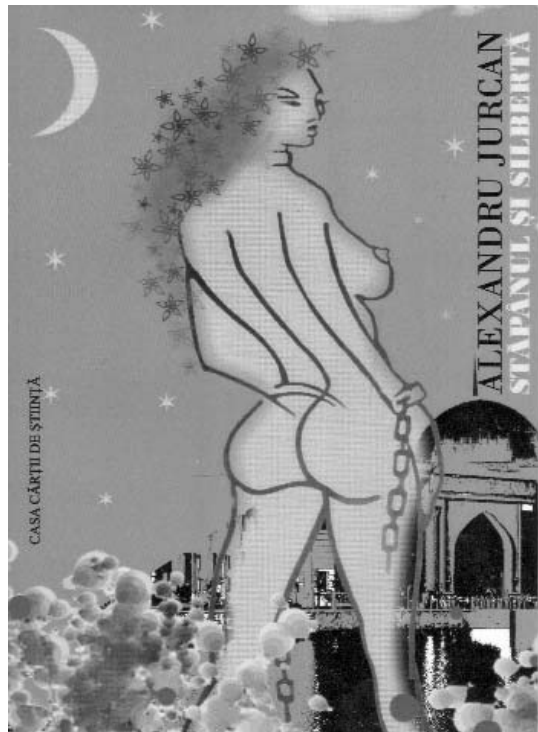
*Stăpânul și Silberta* este, de fapt, cartea Silbertei, care apare în înfocatele ei lamentații erotice ca un furnal al pasionalității. Dorință, ură, mânie, cruzime, răzbunare, invidie, vehemență, umilintă – toate acestea sunt dezlănțuite de ființa care pare a nu-i împărtăși iubirea. De fapt, Stăpânul este o victimă, un sclav al Haremului, un ins bântuit de fantoma libertății.

Silberta este ființa dureros răsucită pe rugul iubirii carnale, iar vocea ei răsună dramatic în tăcerea celorlalte voci ale Haremului, simple fanteze, chiar dacă li se dă prilejul – inutil, de altfel – de a se auzi în prima parte a volumului.

Sumare notații descriptive asigură cadrul care se vrea exotic – mare, cer, stânci – dar acestea reprezintă doar pretextul pentru dezlănțuirea monologului Silbertei care debordează de senzualitate frustă în iubire și de păgâna dragoste de voluptate.

Ar fi o mare greșeală să se considere lamento-ul Silbertei ca o expresie a unei jubilații pur carnale; rădăcinile trăirilor ei se află în conceptul platonice despre iubire ca unire a sufletelor. Exprimând bucuria imnică a împreunării, Silberta caută în Stăpân sufletul pereche.

Pasiunea ei susține, asemeni unui rug ce se înalță la cer, o vegetație verbală incandescentă, ca o iederă în flăcări agitată de un vânt mistic erotic niciodată ostoit.



### "Sunt cel mai trist om din harem"

Rodica Matîș

*Stăpânul și Silberta* este un amplu poem de dragoste, o poveste tragică în care se aud două voci distincte: a Stăpânului și a Silbertei.

Existența Silbertei, țesută din patimă, durere, speranțe își găsește sensul suprem în așteptare. Asemeni unei Penelope ea va continua să țeară mereu o pânză în așteptarea Stăpânului (metaforă limpede a volumului), rătăcit pe o mare imaginată, într-o lume așezată sub semnul căutății: "numai Silberta/ va țese mereu/ căutând să prindă/ durerea celor uciși / în culorile pânzei". Silberta este condamnată de Stăpân să sălășuiască, în derizoriu pentru a ajunge, prin purificare spirituală, la el. Astfel ea este obligată să revină mereu, într-o încercare disperată de a-l înlănțui definitiv: "te întorci însângerată la picioarele lui/ cerșind o împreunare". Iubirea este căutată în numeroasele chipuri ale femeii (Fyzha, Aimée, Mazada, Aramerca), măști ale unei singure femei în care Stăpânul caută cu înfrigurare TOTUL. Lumea lui e stăpânită de nălucirile derizoriului. Drumul Silbertei până la inima Stăpânului e presărat de capcanele unei existențe hrănite din coborâri în infern și înălțări.

Fără dragoste viața se scurge în tenebrele morții. Fiecare îmbrățișare a Stăpânului sfârșește cu o nouă îmbrățișare a nimiciei. "Cadavrele cadânelor ofilite" îl obligă să viețuiască împreună cu sentimentul morții, al înfrângerii. Într-o lume în care "totul e de vânzare" Silberta se hrănește cu patimă din infernul existenței pentru a se purifica prin dragoste – năluca purtând chipul Lui, al Stăpânului. În așteptare, Silberta își plămădește marea dragoste visând să se înalțe "de pe gunoiul așteptărilor serbede", râvnind să fie aleasă "în a mia și una noapte", în ceasul împlinirii supreme. Prinși în același dans haotic al destinului, cei doi sunt condamnați să caute mereu. "Legată de stâncă / Precum un Prometeu fără sens" Silberta continuă să-și țeară povestea din voluptatea așteptărilor și ura năprasnică, căci Stăpânul se-ndepărtează mereu.

În "Revelație" vocea lui se aude distinct,

acuzând zădărnica: "Ți-am zărit cugetul/ la lumina iernii/ ura ta măturată/ lângă murdăriile străzii/ ți-am numărat trădările/ ascunse patetic/ mișelește/ sub poala zăpezii". În absența ei Stăpânul viețuiește "în aceeași groapă cu lei".

Dialogul între El și Ea se țese ca o simfonie pe două voci, în care se înlănțuie blesteme, reproșuri, neîmpliniri.

În "Cămara de ciment" Stăpânul visează la "libertatea ne iubirii"; iubirea îl încătușează, îl face sclavul sentimentelor ("Te resping pentru că te iubesc"). O invită pe Silberta în "peștera îndoielilor mele", într-o lume guvernată de "tăcerea neagră", stânci înjunghiate, în "muzeul intim", într-o lume în care el i se arată dezgolit de imaginile înșelătoare. Numai coborârea în infernul existenței, numai asumarea lui îi poate salva pe cei doi. Iubirea este fugă, cântare, regăsire, pândă, suferință, înălțare, ură, dăruire totală, spaimă.

În "Grădina raiului meu" el o alungă din "raiul său" pe cea care l-a trădat ("lângă somnul tău curge deja/ râul infernului"). Ea mai zăbovește doar în sanctuarul amintirii, căci el e condamnat să trăiască cu "lava portocalie a trădărilor", să simtă "cuiete roșii" înfipte în suflet, să-și contemple fața "scorojită de cruci".

Coborâtă de pe soclu, ea devine ținta blasfemiilor căci e vinovată de trădare. Cuvântul reprezintă acum în incantații de blestem, sunt cercetate hăurile apocaliptice ale existenței. Sevele ascunse ale cuvântului acuzator țâșnesc în forță. Puritatea, odată pierdută, lasă în urmă răni adânci. Silberta este dăruită "pentru o seară" fiului vizirului, este răstignită definitiv: "Imaginea Stăpânului ca un bici de foc/ peste neliniștea policandrelor".

Silberta și Stăpânul, predestinați să trăiască laolaltă în infernul existenței umane, se adapă cu sete din aceeași fântână. Condamnați, se hrănesc mereu cu otravă și miere.

Volumul se încheie simbolic, cu "Dialogul surzilor". El e "cel mai trist om din harem", damnatul, cu "umbra jalnică și sufletu-i zgribulit de tunicer". Ea rămâne să slujească în împărăția iluziilor ca o zeiță prăbușită.

### Sub semnul erotismului

Dinu Bălan

Alexandru Jurcan deține până la rafinement știința artei poetice. Celelalte volume de poezie certifică acest lucru. În volumul de față surprinde plăcut o atmosferă exotică afină celor *O mie și una de nopți*. Imaginile sunt convingătoare, unele chiar surprinzătoare. Se observă o documentare serioasă, pentru a insera detaliul cu valoare poetică specific Orientului. Accente din *Cântarea cântărilor* (v. motto-ul) se desprind cu ușurință, dar cu altă destinație. Silberta, un nume exotic, iubește și suferă. Iubirea ei este o umilintă și o purificare prin durere și carnal. Suferința ei e și imprecăție și blestem și pedeapsă. Aici discursul liric e convingător. În plus, toate stările sufletești sunt dramatizate. E cel mai important merit al cărții. Poetul știe să le dozeze inteligent. Chiar poemul prolog anunță compoziția volumului.

Poemele sunt "poleite" cu un strat de suprafață al erotismului. Aceste poeme sunt într-o bună

tradiție de la Apollinaire descindere. Marea miză însă este dacă aceste vocabule precum *falus*, *orgasm* sunt topite în substanța poeziei. Dar aceste cuvinte, care se orânduiesc sub o aparte estetică a urâtului, altădată tabuizat, nu creează totdeauna poezie. Le-aș fi dorit impregnate cu mai multă tușă a sugestiei, a umbrei, a inefabilului, a exotismului, a așteptării. E drept că ele nu apar în exces, dar aceste cuvinte dăunează discursului poetic, orientându-l deseori spre un nivel hormonal. E păcat de combustia interioară, de energia poetică frenetică ce sunt subordonate unui scop poetic mărunț. Fără acest strat (cu schema dramatico-epică în care sunt așezate poemele, cu exotismul oriental pregnant și trăirile care pendulează de la extaz la durere și blestem) volumul ar fi fost mult mai împlinit. Sunt destule versuri în care universul acesta carnal, plin de spermă, orgasme etc. este uneori coborât înspre o zonă a facilului, ca niște zorzoane postmoderne, după o anumită modă poetică de cultivare a succesului. Totuși, poeziile de acest tip se nuanțează spre final în replica Stăpânului, când suferința, fatalitatea, sentimentul vidului, motivul morții creează atitudini poetice în care erotismul e orientat spre o alta finalitate artistică. Stăpânul distinge două universuri («sufletul și sexul sunt nisipuri paralele/ fiecare cu ceța lui, cu arderile sale»). Totuși masca îi va cădea, rămânând un *rege gol* într-o lume a iluziei («Astfel Stăpânul și-a scos masca - / a rămas umbra jalnică și sufletu-i zgribulit de-ntuner»). ■

Dacă dai la o parte lexicul erotic, deși în parte se justifică, nu?, «iataganul roșu» fiind centrul pământului (vezi mitologia păgână a erotismului, dar și a modernității), chiar sunt niște trăiri sincere, nuanțate în partea a doua prin niște atitudini existențiale (și ele virile!) ale Stăpânului, care colorează universul erotico-sentimental. Există în trăirile Silbertei o pasișare a melodramei, cu o anume distanțare ironică, prin însăși schema epico-dramatică aplicată volumului. Silberta e o Fedră modernă și străveche, prototip al feminității, care, la fel ca Șeherezada, oferă iubire, în locul poveștilor, dar, odată respinsă, o ură inundă universul liric, cu ritmuri biblice, dar în care divinitatea e înlocuită cu eros. E totodată și o Ofelie capabilă de mari suferințe.

Dragostea, în ritualismul ei erotic, împrumută respirațiile cosmosului. Gelozia justifică într-un fel trăiri la limita dintre corporal și sufleteș.

Discursul liric are uneori ritmul unei împreunări sexuale, colorate de ură și blestem, care cheamă motivul bolii, cu tot corolarului ei, sub o estetică a urâtului. E clar, poezia aceasta erotică e superioară față de ceea ce se scrie în acest sens. Sunt referințe livești topite în carnea poemului, motive literare bine prelucrate (motivul trădării, a urii vituperante, a iubirii rănite, dragostea ca rugă către Allah, motivul vinderii sufletului în schimbul dragostei fizice, recuzita poetică orientală, motivul iubirii disperate, dar și corporale). Există un metaforism și o atmosferă tipic orientale. Urmăriți lexicul extrem de bine prelucrat și îndelung rafinat prin stranii retorte sufletești.

În poemul «Ca un șarpe fierț», blestemul devine ditirambic. Sunt metafore ale unei trăiri puternice, care încheagă o poezie bună. («Înnebunesc! Mă dau câinilor/ îmi desfac pulpele pentru toate javrele/ mă scurmă boturi de câini/ rânjete de slujitori/ aruncată în drojdia mahalalei»). Totuși dragostea aceasta ca iluzie fizică, ca *orgasm* la nivel macrocosmic («furtuna marelui *orgasm*»), nu permite cultivarea altor atitudini poetice și existențiale. Fervoarea aceasta erotică, cu reversul ei de ură, copleșește. Sentimentul zădărniceii din finalul volumului sublimizează și salvează într-un fel. Dar nu e suficient de mult pentru a vorbi de o mare poezie. ■

## Cartea

### Lumina din lacrimă

Constantin Cubleșan

Îndepărtarea de forfota, de trepidatia existențială din marile aglomerări urbane („Lăsase-n Cluj iubite, prieteni,/ Statue, temple, academii,/ Cărți, incunabule, infolii,/ Deșarte lupte pentru premii...”) și retragerea într-un soi de sihăstrie, în munții natali („Pribeag fără leac prin cei Munți de Apus”), i-a adus lui Teofil Răchițeanu un soi de liniște cumpănită, tocmai bună pentru meditație, pentru reverii, pentru poezie. Multă vreme a publicat rar în presă (nici acum nu apare prea des), a tipărit din când în când câte o carte, până ce, iată, ajuns la deplina vârstă a maturității, se impune, surprinzător pentru unii, ca un poet de o frapantă prospețime a cugetării și nu mai puțin rafinată expresie. Versurile sale au cadență și o decantare clasică (sorginta eminesciană este evidentă dar numai ca impuls, ca model tutelar), rezonând adesea în sonorități de factură folclorică, cultivând o limbă frumos neoașistă (în sensul nobil al expresiei), mânăuită cu anume, specifice întorsături stilistice ale verbului (o inversiune în topica rostirii marchează tocmai originalitatea acesteia: „Târziul lumii se în mine lasă...”, sau: „Ninge-mă și-adânc mă-nneauă”, sau: „Și-a lucrurilor umbre se-njurul meu tot strâng”, sau: „Care lumină-mă blândă și mă doare/ Și îmi sufletul în ea înveselește...” etc.), fără nimic ostentativ și mai ales fără nimic din brutalitatea prozaică a experimentărilor neoavangardiste, postmoderniste, cu care țin să epateze creatorii mai tineri, ori mai puțin tineri, de primă pagină a actualității.

Tematic vorbind, poezia lui Teofil Răchițeanu apare, parcă voit, ruptă de contextualitatea prezentului (nici o aluzie politică, nici un protest social, nici o satiră de moravuri ușoare ș.a.), înălțată într-o atemporalitate oliopiană, de unde autorul își *contemplă* viața, își măsoară vârsta, își decantează sentimentele, se judecă pe sine în relație cu semenii, cu faptele lor și mai cu seamă într-o proiecție de veșnică și esențială contopire cu natura („Pământ și cer și nouri uniți ca-ntr-o nuntire,/ Lumină preacurată, sfințenie, iubire.../ Și fericit în toate te văd. Sufletul meu/ În dimineața asta pe-aici cu Dumnezeu”). Această privire, fixată mereu spre divinul Atotputernic, este căutare de sens pentru viața, pentru singurătatea, pentru însăși trecerea în neființă: „E un abis sufletul meu/ Adânc cât nimenea nu știe/ În care însuși Dumnezeu/ S-a rătăcit ca-ntr-o pustie...”

Tristetea elegiacă a versurilor lui Teofil Răchițeanu, din recentul său volum *Lumina din lacrimă* (Casa de editură Napoca, Cluj-Napoca, 2007) este marcată de un acut sentiment al singurătății („Și-s singur, tot mai singur și noaptea-mai lungi// Și-adânci, adânci și parcă mai de-ntuner grele/ Și sufletu-mi de-acasă lipsește tot mai mult,/ Trist peregrin prin triste, îndepărtate stele”), al înnoptării în vremea vegheată de Dumnezeu, în care însuși se pierde cu teama aceleiași singurătăți („Depărtată, depărtată/ În adânc de cer o stea./ Doamne, ca-ntr-o mănăstire/ Stai, adânc, închis în ea./ Ești bătrân și Tu de-acum/ Și în susa-Ți mănăstire/ Împietrit în veșnicia-Ți/ Stai și n-ai de mine știre.../ Rugi adusu-Ți-am. Zadarnic./ Nici un semn, nici un cuvânt/ Doamne, n cerul Tău ești singur/ Și eu singur pe pământ!... -

Teofil Răchițeanu



Lumina din lacrimă

Singurătăți...) și sub semnul căruia își împlinește, în fapt, destinul uman: „Umbra umbrei mele sta/ Peste munți și sângea,/ Nimeni, nimeni n-o vedea,/ Numai Domnul Dumnezeu/ gândurat, din cerul Său,/ Care peste umbra mea/ Umbra Lui o așternea” (*Umbra umbrei mele sta...*). Se descifrează în poezia aceasta un continuu subtext de reflexie filosofică ce are în vedere raportarea umanității la divinitate. Aici se întâlnește Teofil Răchițeanu, pe coordonata aceasta de profunditate, cu ideatica eminesciană. Și tot aici, dar într-o altă tonalitate, evocarea mamei e o pagină de tulburătoare emoție: „Sus în munți, lâng-o fântână/ Șade maica mea bătrână,/ Singur-i și de ani ninsă,/ De greul lumii cuprinsă/ Și prin preajmă nimeni nu e/ Câte-o dor să i le spuie./ Ei-și spune-și și-suspina/ Și-arde-n ea ca o lumină,/ Se ca bradu-n vânturi frânge/ (*Zarea-n juru-i ca de sânge*): <Ci prea-mi fuși soartă, haină./ Tineretea fără lumină,/ Bătrânețea - o rugină./ Vinovată fără vină!> .../ Și-i într-una ninge/plouă/ Și îi inima tot rouă/ Și lumea aceasta rea/ Spală-o cu lacrima...” (*Sus în munți, lâng-o fântână*).

Indiferența vădită față de modă, de felurile experimentări ale discursului prozodic practicat de prea mulți (poate) autori de versuri actuali, îl trimite pe Teofil Răchițeanu, prin firele unei adânci comuniuni emoționale, spre un cult al clasicilor din care halouri, ca într-o oglindă fertilizatoare de imagini, se regăsesc asumate organic (Heine, Goga, Iosif, mai presus de toate Eminescu). Sub semnul acestei detașări de altitudine, poetul se vede pe sine însuși în postura unui veritabil cânt, în dor de absolut: „Ci sunt eu însumi un poem/ Scris de chiar Domnul Dumnezeu (...). Un mic poem - un magic semn,/ O hieroglifă-n Marea-i Carte” (Într-un alt timp și într-o altă *conjunctură*, Nicolae Labiș se rostea și el: „Eu nu mai sunt/ E-un cântec tot ce sunt”), orgoliu, dacă vreți, îndreptățit prin tot ce scrie, în a se vedea pe sine ca un „prinț al înserării” ce-și scrie falsul epitaf ca pe o veritabilă profesiune de credință: „Din Tine m-am desprins eu, Doamne,/ Din gându-Ți, gându-mi, o fărâșă,/ În trecătorul timp al lumii,/ Cu învelișul de țărână.../ Strein în veacu-acesta, grea-mi e/ Țărâna asta - o povară./ Vei risipi-o, Doamne, n vânturi/ Și-oi fi cu Tine una, iară...” (*Din Tine m-am desprins eu, Doamne...*). ■

(Urmare din pagina 1)

(moartea lui Lazăr) școala de la Sf. Sava, iar la 1828 va tipări "Gramatica rumânească" (prima), în... Transilvania. Heliade a trecut Carpații la Sibiu (invers drumul lui Gh. Lazăr!), pentru a-și tipări Gramatica "unificatoare" de limbă. Baza unificării ulterioare a scrisului românesc. Gramatica lui Heliade începe cu alfabetul latin pe care îl "primise" eliminând 20 de litere slavone. Un an mai târziu (1829) Heliade tipărește "Curierul Românesc". Primul ziar tipărit la București.

Având ca punct de plecare "Zestrea Magherilor" cititorul acestor rînduri (cu precădere elevii) este rugat să urmărească "mișcarea" românilor "sans frontiers" în propria lor țară, inexistentă geografic/politic secole de-a rîndul. O mișcare vie, unită, puternică, neînfrîntă.

După înăbușirea Revoluției de la 1848, o parte dintre revoluționari se vor refugia la Brașov și Sibiu. În Transilvania. Printre ei și gen. Gh. Magheru. Acolo se afla Andrei Mureșanu, autorul poemului "Un răsunset", mai cunoscut după primul vers: "Deșteaptă-te, române!". Acest "răsunset" al sufletului ființei noastre naționale a căpătat "nemurire" prin melodia tumultuoasă creată de "olteanul" Anton Pann ("finul Pepei cel isteț ca un proverb" - "Epigonii", de M. Eminescu. Un "moldovean"...). De atunci cîntarea cîntărețului de la strana ortodoxiei românești s-a înfipt în pieptul și sufletul românilor. Mai sînt însă și "repetenți" la această lecție ființială. (O remarcă durută: în campania electorală din 2004, unul dintre candidații la președinție nu a știut care e imnul țării pentru a cărei conducere candida).

Revoluționarul "transilvănean" Simeon Bărnuțiu, pașoptist, a părăsit Blajul și a trecut Carpații, în Moldova, la Iași, formînd generații de magistrați. La rîndul său, alt blăjan, Aron Pumnul, dascăl de română, a luat drumul bejeniei către nordul-nordului românesc, la Cernăuții "Dulcei Bucovine", în așteptarea împlinirii divine a vieții lui. Împlinire de divinitate hotărîntă, ținem să credem noi: aprinderea făcliei/flăcării sufletului românesc, național, în copilul/adolescentul Mihai Eminovici. Acesta, sosit cu ghiozdanul în spate din Botoșanii Moldovei lui **sveati** Ștefan cel Mare. Generosul revoluționar blăjan îi va oferi elevului său "Lepturariul Românesc", vechiul "testament" al literaturii române, sursa poemului "Epigonii" (1870). Începutul zborului de gînd nemărginit al geniului eminescian. Făclia, odată aprinsă în sufletul adolescentului, va porni, în primăvara anului 1866, din Cernăuți și va ilumina în toată țara, inaugurînd trasee legendare. Popasul de la Blaj ("Mica Romă") îl va fortifica sufletește, după greaua pierdere a dascălului-părinte, Aron Pumnul. Anul 1866 este și anul "nașterii" literare a viitorului "Poet Național" și al "nașirii" poetului de către cărturarul transilvănean Iosif Vulcan. Acesta îl debutează în revista sa, "Familia", care apărea la Budapesta. Semnătura sa de la debut - Mihai Eminescu - va fi consacrată de operă și de istoria literară. Un singur moment mai trebuie, cu tărie, menționat: în "Familia" budapestană, îi va apărea lui Eminescu, în 1869, dorința lui ființială strigată în "sfintele vînturi": "Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie!/ Țara mea de glorie, țara mea de dor!/ Brațele nervoase, arme de tărie,/ La trecutu-ți mare, mare viitor!..." Tînărul de 19 ani (ca și ostașul Gh. Magheru la 1821!?) avea o țară și țara avea un nume, un trecut de glorie și un... viitor ("de aur", precum îl prevestea pașoptistul "muntean" Dimitrie Bolintineanu). Ce fir de aur! Ce floare în suflet! Carpații n-au fost niciodată o barieră, o

stavilă, o graniță de netrecut pentru români. Rămînînd în plan literar și istoric, simțim nevoia să mai punctăm niște interferări de destine naționale.

Eminescu, după popasurile de la Blaj și Sibiu, forțează "limitele" de frontieră ale timpului. Trece prin localitatea de obîrșie a Maioreștilor, apoi prin Rășinari, unde îl va cunoaște pe Popa Bratu, bunic dinspre mamă al viitorului mare poet Octavian Goga, și, prin "Vama Cucului", va trece Carpații în Oltenia. "Vama" aceasta nu pare să fi existat decît metaforic, dar a făcut "istorie". Tot pe acel traseu și tot fără pașaport și viză, au trecut George Coșbuc și Titu Herdelea (Liviu Rebreanu). Oricum, niciunul nu a fost înregistrat la Vama Turnu-Roșu de către grănicerii cezaro-crăiești. "Vama Cucului" pare să rămînă secretul pădurarilor și al oierilor români dintotdeauna.

Ardeleanul Ioan Maiorescu, profesor latinist, teolog, revoluționar la 1848, a trecut Carpații în Oltenia și s-a stabilit la Craiova, unde se va naște, la 1840, Titu-Liviu Maiorescu, cel mai "oltean" dintre "transilvăneni", precum "moldoveanul" Ion Creangă, "cel mai moldovean" dintre "transilvănenii bejenii", după mărturisirile lui David Creangă, bunicul scriitorului: "Cînd am venit eu cu tata și cu frații mei, Petru și Vasile și Nică, din Ardeal în Pipirig... din pricina papistășiei" (v. Ion Creangă, "Amintiri din copilărie").

Ion Maiorescu, așa cum arată și autorii volumului "Zestrea Magherilor", a fost în relații strînse cu Gheorghe Magheru și au acționat alături în timpul Revoluției de la 1848 și în continuare.

Titu Maiorescu, elev, va pleca din Craiova și va învăța în... Transilvania, la Brașov, apoi va studia la Viena, Berlin și Paris. Se va afirma în... Moldova, la Iași. Va fi, la 24 de ani, primul rector al Universității din Iași, prima Universitate din România. Va fi al doilea protector în devenirea lui Eminescu. Îl va sprijini (prin Societatea "Junimea") să studieze în străinătate și să se afirme după anul 1870, în paginile revistei "Convorbiri literare". Tot Maiorescu îi va publica și primul și unicul volum de poezii, la finalul anului 1883.

Cine a "dirijat", în acele vremuri, marile destine naționale? Intersectarea providențială a drumurilor acestora merită cercetată cu mai mult interes. Ei nu au fost "olteni", "transilvăneni", "munteni", "moldoveni" etc, ci **români!** Ei au luptat și s-au jertfit pentru România. Pentru o țară inexistentă nu doar în sufletele lor. "Numai țara pentru care murim e țara noastră, numai onoarea pentru care murim e onoarea noastră..." (Ion D. Sârbu, "Adio, Europa!", p. 442).

Generalul Gheorghe Magheru a participat la marile evenimente și momente de cumpănă din anii: 1821, 1848, 1859, 1877, evenimente cu care s-a identificat pînă în ultima clipă a vieții. El este unul din pleiada patrioților români făuritori ai programului și guvernului de la 1848, al Unirii de la 1859 și Independenței de la 1877-1878, cu capacitatea de a organiza și conduce militar (nu numai), ce marchează o parte din momentele de mare cumpănă la care a participat (Idem, p. 152).

"Zestrea Magherilor", carte-document, nu poate fi citită și înțeleasă în bogăția ei de informații, fapte și împliniri, decît ca parte în "zestrea... românilor", dăruirea acestora, jertfa lor pentru înfăptuirea României Mari, de la 1918. Cei doi autori, Cornel Șomîcu și Dumitru Bunoiu, ne-au deschis o fereastră, o cale în trecut prin care să privim spre viitor cu încredere.

## Creion

### O pagină dintr-un posibil jurnal

Silvia Morar

12.09.2007

De fiecare dată cînd moare subit cineva cunoscut sau apropiat te gîndești, tu, cel viu, ce ai vorbit ultima oară cu ființa care nu mai e: dacă a fost ceva bun, prietenos sau dacă ultima întîlnire a fost una în care v-ați certat, ba chiar despărțirea a fost pe picior de război...

Dacă ființa care a plecat este una iubită atunci te năpădesc o mie și una de gînduri și amintiri și povara unei despărțiri neprietenoase este greu de suportat și te va urmări mult timp...

Azi a murit tatăl meu. Am fost «ucisă» de veste. Poate că ultima oară cînd l-am văzut, l-am certat un pic, din iubire, că nu prea mănîncă sau că nu ar trebui să se scoale dimineața din pat, mai bine să mai lenevească acolo, și tot acolo să mănînce ceva pînă mai prinde puteri...

Poate că nu i-am spus cît de mult îl iubesc și nu prea i-am arătat-o prin gesturi...

L-am pupat pe obraji la despărțire sperînd să-l mai văd...

Singura mea formă de alint fața de el era cuvîntul «tăticule» cu toate că eu sunt acum trecută de 45 de ani. Cînd îl sărutam cu toată forța pe obraji el glumea de fiecare dată: «Mai încet, mai încet, că m-am spălat azi pe față»...

Ce mîndră eram de faptul că la ora de istorie auzeam numele Alexandru atunci cînd se vorbea despre mari împărați. Eram mică, dar îmi ziceam în gînd că tatăl meu nu numai că este cel mai bun din lume, ci are și un nume istoric...

Îi plăcea să pescuiască, era topit după asta, dar nu l-am auzit niciodată lăudându-se cu mărimea peștilor scăpați din undiță...

Mergeam cîndva, pe jos, spre canton. A oprit o căruța care m-a luat. Soția caruțarului m-a întrebat dacă îmi trăiesc părinții. (Pe atunci îmi trăiau amîndoi.) A adăugat apoi ceva ce s-a înfipt adînc în sufletul meu: "Ce bine e cînd îți trăiesc părinții. Cînd nu-i mai ai, ești copilul nimănu..."

Este cumplit să fii copilul nimănu. Abia acum știu la ce se referea femeia aceea...

Este bine să te despați cu prietenie de cei pe care îi iubești. Nu știi niciodată dacă te mai vezi cu ei din nou...

Eu, acum, cu durerea mea, mă gîndesc că poate aș fi putut să-i spun mai des tatălui meu: «Tăticule, te iubesc!»

Redactor responsabil:

Dinu Bălan

Supliment editat cu sprijinul financiar al  
Consiliului Local Huedin